OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Erityisasiantuntija Pia Kola-Torvinen
5.10.2016

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

HE 134/2016 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2017
VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMINEN JA RAHOITUKSEN RIITTÄVYYS

Totean Opetushallituksen puolesta hallituksen esityksestä valtion vuoden 2017 talousarvioksi ”varhaiskasvatuksen kehittäminen ja rahoituksen riittävyys” teeman osalta lausuntona seuraavan.

Varhaiskasvatuslaissa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuslain 2 a §:ssä on säädetty varhaiskasvatuksen tavoitteet. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Varhaiskasvatus on osa kasvatus- ja koulutusjärjestelmää.

Vuoden 2015 elokuusta alkaen Opetushallitus on toiminut varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona. Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestämistä. Varhaiskasvatuslain 9 §:n 2 momentin mukaan varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja niistä päättäminen on säädetty Opetushallituksen tehtäväksi. Opetushallituksen tulee hyväksyä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet siten, että niiden mukaan laaditut paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön 1.8.2017 alkaen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama määräys, joita kunnat ja muut varhaiskasvatuspalvelujen tuottajat ovat velvollisia noudattamaan paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia laatiessaan. Ensimmäistä kertaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on lakisääteinen normi, joka ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on antaa riittävä yhteinen perusta paikallisille suunnitelmille, tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatuslain (580/2015) 9 a §:n mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tai muun palvelun tuottajan toteuttamassa varhaiskasvatuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin varhaiskasvatuslaissa säädetään.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistamisen keskeisenä tavoitteena on luoda suuntaviivat ja vahva perusta varhaiskasvatuksen kehittämiselle sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden yksi tarkoitus on edistää varhaiskasvatuslaissa säädettyjen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toimeenpanoa. Varhaiskasvatukselle asetetaan lainsäädännössä aiempaa kasvatuk-

Opetushallitus
Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin 029 533 1000, faksi 029 533 1035, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi
Utbildningsstyrelsen
Hagnäskajen 6, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon 029 533 1000, fax 029 533 1035, fornamn.efternamn@oph.fi, www.oph.fi

sellisempia tavoitteita. Varhaiskasvatuslain tavoitteet sekä uudistuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asettavat henkilöstön osaamiselle suuria haasteita. Muutoksen toteuttamisessa tarvitaan vahvaa pedagogiikan johtamista sekä varhaiskasvatuksen moniammatillisen henkilöstön pedagogisen osaamisen vahvistamista kehittämishankkeilla sekä jatko- ja täydennyskoulutuksilla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden implementoinnin näkökulmasta olennaiseksi muodostuu prosessi, jonka kautta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Osaava henkilöstö varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumisen käytännön toiminnassa.

Keväällä 2016 jaettiin ensimmäistä kertaa valtionavustusta varhaiskasvatuksen pedagogisen toimintakulttuurin kehittämiseen kunnille ja kuntayhtymille. Valtionavustusta haettiin yhteensä 7,0 miljoonalla eurolla ja sitä jaettiin 3,7 miljoonaa euroa. Hakemuksia saapui yhteensä 100, joista suomenkielisiä hakemuksia oli 89 ja ruotsinkielisiä 11. Valtionavustusta hakeneilta hakijoilta edellytettiin, että hankkeiden tulee olla yhteishankkeita, joissa yhteistyökumppaneina voivat olla esimerkiksi muut kunnat, yksityiset toimijat, järjestöt, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut. Myönteisen päätöksen saivat hakijat (86 kpl), jotka olivat hakukelpoisia ja hanke tuki paikallista tai alueellista kehittämistoimintaa. Tämän lisäksi hankkeiden tuli ottaa huomioon hakutiedotteen tavoitteet ja painopisteet. Kielteisen päätöksen saivat hakijat, jotka eivät olleet hakukelpoisia tai joissa avustusta haettiin kunnan tai kuntayhtymän perustoiminnan rahoittamiseen tai ne eivät vastanneet hakutiedotteen muita valintaperusteita.

Valtionavustuksen tavoitteena on, että kehittämistoiminnassa vahvistetaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, pedagogiikkaa ja pedagogiikan johtamista. Kehittämisen tulee edistää tietoperusteisuutta suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä tukea paikallista ja alueellista varhaiskasvatustoimintaa Määrärahan tarkoituksena on lisätä johtajien ja muun henkilöstön ammatillista osaamista sekä tukea pedagogisesti tietoista toimintaa lasten kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia tukevaksi. Valtionavustuksen käyttöaika on 1.8.2016–31.12.2017 välisenä aikana, joten hankkeet ovat vasta alkuvaiheessa. Opetushallitus seuraa miten hankkeiden tulokset vastaavat hakutiedotteen tavoitteita ja painopisteitä, mitä valtionavustusrahoituksella on saatu konkreettisesti aikaan, hankkeiden raportointia toiminnasta tarkastussuunnitelmaohjeiden mukaisesti sekä hankkeiden levittämistä ja mallintamista. Opetushallitus on perustanut tänä syksynä varhaiskasvatuksen kehittämisverkoston. Verkostoon on ilmoittautunut noin 120 varhaiskasvatuksen järjestäjää. Verkoston tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen pedagogiikkaa ja toimintakulttuuria sekä tukea paikallista varhaiskasvatussuunnitelmatyötä.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että rahoitus varhaiskasvatuksen kehittämiseen jatkuu ja pysyy paikallisen kehittämistoiminnan tarpeisiin riittävänä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden normiluonteisuutta, pedagogiikan painottumista sekä tavoitteellista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämistä voidaan pitää suurena muutoksena suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Jotta laadukas varhaiskasvatus ja sen yhdenvertainen toteutuminen koko maassa toteutuu, tarvitaan osaavaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja pedagogiikan johtamista. Myös kasvatuksellisia ja koulutuksellisia jatkumoja varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen tulee kehittää, jotta varhaiskasvatuksen vaikutukset näkyvät positiivisena oppimiseen suuntautumisena ja koulupolkujen sujuvuutena.

Opetushallitus pitää myös tärkeänä, että varhaiskasvatuslain toinen vaihe etenee mahdollisimman nopeasti, jotta varhaiskasvatuslaki kokonaisuudessaan ajantasaistuu.

Erityisasiantuntija Pia Kola-Torvinen